

VALIKAINED

Maailmakirjandus antiikajast 18. sajandini

gümnaasiumis

Valikkursus

Maailmakirjandus antiikajast 18. sajandini

Kursuse lühikirjeldus

Kursus toetab gümnaasiumi kirjandushariduse suunitlust – kirjaniku kunstimaailma omaksvõttu ajalooliskirjanduslikus aspektis – avaral kultuurifoonil, mille moodustab Lääne-Euroopa kirjandus. Kursus hõlmab antiikaega, keskaega, renessansi ja valgustusajastut. Kursus on kirjandusajaloolise suunitlusega, kuid kronoloogilise järgnevuse suhtes paindlik. Sisu valikul on arvestatud ka problemaatilis-temaatilist vaatenurka klassika käsitlemisel. Kursus sisaldab kirjandusteoseid, mida peetakse maailmakultuuri suurimateks saavutusteks ning mis on mõjutanud rahvuskirjanduste arengut. Kursuse õppimine arendab esteetiliselt, võimaldab kunstiliste kujundite kaudu tutvuda Euroopa kultuuri lätetega ning kogeda aegumatuid üldinimlikke kõlbelisi väärtusi, mis on aktuaalsed tänapäevalgi. Eeldatakse, et õpilased tutvuvad kõige eredamate antiikaja, keskaja, renessansi, klassitsismi ja valgustusajastu kirjandusteostega. Terviklikuks lugemiseks ning üksikasjalikumaks käsitlemiseks on soovitatav valida igast epohhist üks silmapaistvam teos, mis peaaegu täielikult kajastab selle epohhi esteetilisi kujutlusi ja kõlbelisi ideaale. Kui kursust õpitakse pärast põhikursusi, tuleks erilist tähelepanu pöörata kirjanduspärandi kajastumisele järgnevate ajastute, eriti 19. sajandi kirjanduses.

Gümnaasiumi õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saab ettekujutuse maailmakultuuri kui ühtse terviku arengust, mis avaldub rahvuskirjanduste mitmekesisuses;
- 2) õpib seostama kauge mineviku teoseid tänapäevaga, mõistma ja hindama nende üldinimlikku aegumatut väärtust;
- 3) saab ettekujutuse maailmakultuuri kui ühtse terviku arengust, mis avaldub rahvuskirjanduste mitmekesisuses;
- 4) tutvub antiikaja, keskaja, renessansi ja valgustusajastu kirjandussuundade ning žanridega;
- 5) arendab süveneva lugemise ja kirjandusteose analüüsi oskusi.
- 6) suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning võttes arvesse ajastu eripära.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- iseloomustab õppematerjalidele toetudes antiik-, keskaja, renessansi- ja valgustuskirjandust, tähtsamaid žanre, autoreid ning nende teoseid;
- tunneb ning mõistab õpitavate kirjandusteoste sisu ja problemaatikat;
- mõistab ning hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi;

- väljendab oma argumenteeritud arvamust loetud teosest suulises ja kirjalikus vormis ning vormistab neid korrektselt;
- teeb loov- ja uurimistöid ning ettekandeid;
- on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli proosa- või draamateost, tunneb teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos.

Õppesisu

- Teemaatika. Maailmavaate iseärasused antiikajal, keskajal, renessansis ja valgustusajastul. Elu kui kõrgem väärtus antiik-, keskaja, renessansi- ja valgustuskirjanduses. Inimese meelega maailm. Hea ja kurja teema antiik-, keskaja, renessansi- ja valgustuskirjanduses. Konflikti iseärasused eri ajastute kirjandusteostes. Mõisted. Kirjandusteos ja tegelikkus (teose loomise ajastu iseloomustus ning probleemide aktuaalsus sel ajal).
- Antiikkirjandus. Keskaja kirjandus. Renessansikirjandus. Valgustuskirjandus. Kirjandusteos ja kunstniku maailmavaade. Kirjandusteos ning maailmakirjanduse suunad ja traditsioonid. Kirjandusteos ning lugejavastuvõtt. Kirjandusteose roll inimese vaimses ja kultuurilises arengus.
- Klassitsism, sentimentalism, romantism. Eepos, lüürika, draama. Sonett, komöödia, tragöödia, jutustus, novell, romaan. Teose põhikonflikt. Kirjandusteose süžee. Lüüriline süžee. Teose kompositsioon. Teose ajalooliskultuuriline kontekst.
- Teose kangelane, tema karakteristika. Lüüriline kangelane. Arutlustemasid. Inimene ja teda ümbritsev maailm. Inimene ja saatus. Ühist ning erinevat selle probleemi käsitlemises maailmakirjanduse tuntud teoste autoreil. Inimsaatus eri palged: alistumine, võitlus, mäss. Inimese kõlbelise valiku probleem. Valik au ja kohustuse vahel. Valik kohustuse ja inimtunnete (armastuse, truuduse) vahel. Vagadus ning patustamine.
- Õilsus ja madalus. Valik isikliku kättemaksu ning üldise kurjusega võitlemise vahel. Inimtunnete ja ühiskondlike eelarvamuste kokkupõrge. Idealistlikud kangelased ning ümbritsev väikekoodanlik maailm. Inimene ja perekond. Isade ja poegade probleem. Probleem, kas teadmine teeb inimese tugevamaks või hukutab ta.
- Kirjandustekste käsitlemiseks. Lugemiseks ja terviklikuks käsitlemiseks valitakse alljärgnevast loendist vähemalt neli teost.
- Antiikkirjandus. Kreeka ja Rooma müüdid (valikuliselt), Homeros „Ilias“ või „Odüsseia“ (fragmendid), Sappho luuletused (valikuliselt), Aischylos „Aheldatud Prometheus“, Sophokles „Antigone“, Euripides „Medeia“, Aristofanes „Pilved“, Gaius Valerius Catulluse luuletused (valikuliselt), Horatiuse luuletused (valikuliselt). Keskaja kirjandus. „Nibelungide laul“ (fragmendid), „Tristan ja Isolde“ (fragmendid), keskaja lüürika, „Jutustus möödunud aastatest“ (fragmendid), „Lugu Igori sõjaretkest“, Dante „Jumalik komöödia“ või „Põrgu“ (fragmendid). Renessansikirjandus. Francesco Petrarca sonetid, William Shakespeare „Hamlet“, sonetid.
- Klassitsismi- ja valgustuskirjandus. Pierre Corneille „Cid“, Molière „Tartuffe“, Johann Wolfgang von Goethe „Faust“ I osa, fragmendid, Gavril Deržavin „Jumal“, „Külaelu kiituseks“, Deniss Fonvizini komöödiad valikuliselt, Nikolai Karamzin „Vaene Liisa“.

Õppetegevus

- Kirjandusteose probleemide analüüs eeldab, et õpilased on enne tutvunud selle kirjandusperioodi (antiikaja, keskaja, valgustusaja) ajaloolis-kultuurilise eripäraga, kuhu käsitletav teos kuulub.
- Teoste iseseisvale lugemisele järgneb arutelu dispuudi, diskussiooni, seminari või konverentsi vormis.
- Õpitakse pähe luuletekste ja analüüsitakse neid, valmistatakse ette suulisi ja kirjalikke ettekandeid, referaate ning esitlusi, kirjutatakse kirjandeid, esseid ja uurimistöid.